

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 181/2013-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. mája 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti a., s. r. o., B. zastúpenej advokátom dr. M. K., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb/135/2011, za účasti Okresného súdu Bratislava I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti a., s. r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb/135/2011 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb/135/2011 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti a., s. r. o., trovy konania v sume 331,15 € (slovom tristotridsaťjeden eur a pätnásť centov) na účet jej právneho zástupcu dr. M. K., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 181/2013 z 27. marca 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť obchodnej spoločnosti a., s. r. o. (ďalej len „s'ťažovateľka“, v citáciách aj „navrhovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb/135/2011 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka podala 13. júla 2011 okresnému súdu žalobu o zaplatenie pohľadávky v sume 48 847,65 € s príslušenstvom s návrhom na vydanie predbežného opatrenia.

S'ťažovateľka uviedla, že v jej právnej veci okresný súd plynulo nekoná a dochádza v nej k zbytočným priet'ahom, pričom ku dňu podania s'ťažnosti ústavnému súdu nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené.

S'ťažovateľka v nadväznosti na to navrhuje, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jej základné

právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zároveň navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Napokon sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € a úhrady trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti prípisom sp. zn. Spr. 3328/2013 (doručeným ústavnému súdu 9. mája 2013), v ktorom podpredsedníčka okresného súdu okrem iného uviedla:

„Na základe lustrácie v registri sťažností som zistila, že dňa 25. 10. 2012 bola Okresnému súdu Bratislava I doručená sťažnosť sťažovateľa zo dňa 23. 10. 2012, podaná na prietahy v konaní predmetnej veci, ktorá bola dňa 23. 11. 2012 riadne prešetrená a vybavená pod Spr. 2263/2012 ako dôvodná, nakoľko od februára roku 2012 do dňa podania sťažnosti nebol vo veci vykonaný žiaden úkon súdu.

V rámci šetrenia bolo zistené, že k zistenej nečinnosti súdu vo veci došlo z objektívnych dôvodov bez subjektívneho zavinenia zákonnej sudkyne JUDr. I. H., ktorej bola vec v zmysle rozvrhu práce pridelená na konanie a rozhodnutie dňa 24. 08. 2011. V danom prípade sa jedná o vec, ktorá bola Okresnému súdu Bratislava I doručená v júli roku 2011 s tým, že od začatia konania do februára roku 2012 postupoval súd vo veci priebežne bez prietáhov a vykonal vo veci všetky procesné úkony, vykonanie ktorých je potrebné v zmysle Občianskeho súdneho poriadku v rámci prípravy veci na pojednávanie.

Za účelom zabránenia vzniku nových prietáhov v konaní boli zákonná sudkyňa spolu s jej vyšším súdnym úradníkom požiadaní, aby vo veci konali ďalej s tým, že vec bude zo strany vedenia súdu priebežne sledovaná až do jej právoplatného skončenia.

Na základe uvedeného zákonná sudkyňa dňa 26. 10. 2012 vytýčila vo veci termín pojednávania na deň 24. 01. 2014 o 9:00 hod. Nedostatočné personálne obsadenie sudcov na obchodnom úseku Okresného súdu Bratislava I a s tým súvisiaca nadmerná zaťaženosť sudcov vzhľadom na vysoký počet vecí v ich súdnych oddeleniach, ako aj potreba vybavovať jednotlivé veci postupne v poradí v akom boli podané na súd, zákonnej sudkyňi nedovolili skoršie vytýčenie termínu pojednávania na prejednanie veci.

Existenciu prietáhov spôsobených sťažovateľom ako ani prekážky postupu súdu vo veci v zmysle ust. § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku zistená nebola.“

Ako už bolo uvedené, napadnuté konanie začalo 13. júla 2011, keď bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľky, ktorou sa domáhala zaplata pohľadávky 48 847,65 € s príslušenstvom.

Súčasťou vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti bol aj nasledujúci prehľad dosiaľ vykonaných procesných úkonov v priebehu napadnutého konania:

„- Dňa 19. 07. 2011 súd vyzval navrhovateľa na zaplataenie súdneho poplatku za návrh vo veci samej.

- Dňa 26. 07. 2011 bol na účet súdu zaplataený súdny poplatok za návrh vo veci samej.

- Dňa 24. 08. 2011 súd vyzval navrhovateľa na zaplataenie súdneho poplatku za návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

- Dňa 06. 09. 2011 bol na účet súdu zaplataený súdny poplatok za návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

- Dňa 05. 09. 2011 súd uznesením zamietol návrh na nariadenie predbežného opatrenia. Predmetné uznesenie bolo doručené PZ (právnemu zástupcovi, pozn.) navrhovateľa dňa 14. 09. 2012.

- Dňa 19. 12. 2011 súd vo veci rozhodol platobným rozkazom č. k. 25 Cb/135/2011-48.

- Dňa 12. 01. 2012 bol súdu doručený odpor odporcu.

- Dňa 16. 01. 2012 súd vyzval navrhovateľa na vyjadrenie sa k odporu v lehote 15 dní.

- Dňa 10. 02. 2012 súd vyzval odporcu na zaplataenie súdneho poplatku za odpor.

- Dňa 20. 02. 2012 bol na účet súdu zložený súdny poplatok za odpor.

- Dňa 26. 10. 2012 súd nariadil vo veci termín pojednávania na 24. 01. 2014 o 9:00 hod.“

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka zaujala stanovisko podaním (doručeným ústavnému súdu 17. mája 2013), v ktorom okrem iného uviedla, že všetky podstatné

argumenty už uviedla v sťažnosti z 20. februára 2013, a v zmysle jej petitu žiada, aby ústavný súd vo veci rozhodol.

Obsah súvisiaceho spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení z 2. mája 2013, ktoré ústavný súd považuje za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory o úhradu pohľadávky (v danom prípade ide o neuhradenú cenu za dielo realizovanú na základe zmluvy o dielo z 24. januára 2008 uzavretej podľa príslušných ustanovení Obchodného zákonníka) tvoria bežnú časť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne ani skutkovo zložené. Obdobne ústavný súd hodnotí aj sťažnosťou napadnuté konanie a poukazuje na to, že ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti na skutkovú ani právnu zložitosť veci nepoukázal.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľky ako účastníčky tohto súdneho konania. Ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by bolo potrebné pripísať na jej ťarchu v súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutom konaní a zistil, že okresný súd bol od 10. februára 2012 vo veci nečinný a až na základe s'ťažnosti s'ťažovateľky z 23. októbra 2012 adresovanej predsedníčke okresného súdu následne nariadil 26. októbra 2012 termín pojednávania na 24. január 2014, t. j. o 15 mesiacov. Uvedený postup okresného súdu nemožno podľa názoru ústavného súdu pokladať za taký, ktorý by plynulo smeroval k odstráneniu právnej neistoty s'ťažovateľky, ktorá sa na neho obrátila s návrhom na rozhodnutie, a preto ho považuje za ústavne neakceptovateľný.

Ústavný súd nemohol akceptovať argumenty uvedené vo vyjadrení okresného súdu, ako napr. *„nedostatočné personálne obsadenie sudcov na obchodnom úseku Okresného súdu Bratislava I a s tým súvisiaca nadmerná zaťaženosť sudcov vzhľadom na vysoký počet vecí v ich súdnych oddeleniach“*, pričom ústavný súd v uvedenej súvislosti poukazuje na svoju ustálenú judikatúru (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené vyhodnotil postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb/135/2011 ako konanie so zbytočnými priet'ahmi, pričom poukazuje na to, že aj podpredsedníčka okresného súdu v odpovedi na jej s'ťažovateľkou adresovanú s'ťažnosť na priet'ahy v konaní ju považovala za dôvodnú a uviedla, že *„za účelom zabránenia vzniku ďalších priet'ahov v konaní som zákonného sudcu požiadala, aby vo veci konal ďalej a pristúpila som k sledovaniu veci“*.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cb/135/2011 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 € z dôvodov uvedených vo svojej s'ťažnosti. Okrem iného poukázala na dĺžku obdobia, ktoré

uplynulo od podania žaloby bez toho, aby vo veci bolo právoplatne rozhodnuté, čo sťažuje jej ďalšiu, nielen podnikateľskú aktivitu.

Pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody (napr. III. ÚS 237/07, III. ÚS 87/08, III. ÚS 3/2012).

Zároveň však ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že v takomto type konania imanentnú súčasť ochrany práv sťažovateľa tvorí vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa okolností tiež príkaz porušovateľovi, aby konal bez prietáhov (čl. 127 ods. 2 ústavy), čím sa završuje výkon právomoci ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti, a tiež napĺňa účel tejto ochrany – odstránenie právnej neistoty sťažovateľa. Na druhej strane fakultatívne rozhodnutie o priznaní finančného zadosťučinenia (čl. 127 ods. 3 ústavy) sa až sekundárne spája s porušením práva a dôvodom jeho priznania je výlučne iba zmiernenie nemajetkovej ujmy sťažovateľa vyplývajúcej z psychickej traumy spôsobenej bezdôvodnou a dlhšie trvajúcou právnou neistotou, ktorej bol vystavený postupom porušovateľa, ktorý rozhoduje v jeho veci.

Vychádzajúc z uvedeného a pri zohľadnení dôvodov uvádzaných sťažovateľkou, ktorá svoju požiadavku na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnila „*neefektívnym a nesústređeným konaním súdu pri rozhodovaní vo veci samej*“, poukazujúc na dĺžku obdobia, ktoré uplynulo od podania žaloby, a na skutočnosť, že výsledok konania má pre ňu zásadný význam, ústavný súd považuje samotné rozhodnutie, ktorým vyslovil porušenie označeného práva sťažovateľky v napadnutom konaní a prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, za dostatočnú ochranu jej základného práva, porušenie

ktorého namieta (m. m. II. ÚS 225/07, II. ÚS 116/06). Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom dr. M. K. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá bola 781 €.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 130,16 €, t. j. spolu 260,32 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 7,81 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 275,94 €. Keďže advokát dr. M. K. je platcom dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (na základe predloženej fotokópie osvedčenia o registrácii pre DPH)], uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 331,15 €.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2013